

LATİN AMERİKA'DA YERLİ HAREKETLERİ

Latin Amerika'nın son on yıllardaki en dikkat çekici toplumsal-siyasal gelişmelerinden biri, hiç kuşkusuz ki kıta yerlilerinin yeniden tanımladıkları kimlikleriyle dünya tarihine katılma isteği doğrultusunda verdikleri örgütlü özerklik mücadelesidir. Meksika'dan Brezilya'ya, Arjantin'e uzanan geniş topraklarda, ülkelerinin Avrupalılar tarafından fethini ve ilk soykırım dalgasını izleyen yüzyıllar boyunca sığınmak zorunda bırakıldıkları tecrit "direniş cepleri"nde varlıklarını muhafaza etmeyi başarabilen yerliler, kendi kimlikleri ve geniş bir çeşitlilik sergileyen talepleriyle, "Vardık, Varız, Var Olacağız!" diye haykırıyorlar. Üstelik bu kez, misyonerler, hayırseverler ya da antropologlar aracılığıyla değil, kendi başlarına, küresel ölçekte yaygın bir iletişim ağını kullanabilme, uluslararası platformlarda seslerini duyurabilme, bünyesinde barındıkları ulus-devletlerde yapısal değişiklikleri gerçekleştirmeye yönelik basınçları uygulayabilme yetisiyle donanmış olarak.

Latin Amerika'da yerli hareketlerin yükselişi, uluslar arası toplumun da baskısıyla, Latin Amerika ülkelerinin pek çoğunun yurttaşlık kavrayışlarında köklü değişimlere yol açtı. Kıtada pek çok ülke, topraklarındaki yerlilerin varlığını ve onların kolektif haklarının bir kısmını tanıma yolunda düzenlemelere gitti.

Ne ki, Latin Amerika yerli hareketleri, bir çok ülkede ciddi bir değişim dinamiği olmayı sürdürüyor. Bu kez toprakları, emekleri, çevreleri, kültürleri üzerinde çeşitli düzlemlerde bulunan çokuluslu şirketlere karşı yöneltmekte savaşımlarını. Bunu yaparken, bünyesinde yer aldıkları ülkelerdeki toplumsal hareketlerle ilginç ittifaklar oluşturup, toplumun çehresini değiştirmekte.

Bu seminerde, farklı kuramsal perspektiflerden, bu çok ilginç gelişme, Latin Amerika yerlilerinin moderniteye –kendi kimliklerini yeniden üreterek ve bizatihî "modernite" fikrini sorgulayıp dönüştürerek- katılma süreçleri, disiplinlerarası yaklaşım ve antropolojik bir vurguyla ele alınacaktır. Seminerler moderatör sunumu ve okuma parçalarının tartışılması biçiminde gerçekleştirilecektir.

Seminerler boyunca işlenecek konulardan bazıları şunlardır:

1. Bir yerli coğrafyası olarak Latin Amerika: Halklar ve kültürler
2. Latin Amerika yerlileri: tarihsel bir bakış
3. Bağımsızlık sonrası gelişmeler: "köylü yurttaşlar" ve "vahşiler" olarak yerliler
4. "Yerli" kavramına ve yerli haklarına ilişkin uluslar arası literatür
5. "Kimlik" iddialarının suyüzüne çıkışı: 1980'ler kavşağı
6. Latin Amerika'da "demokratikleşme" süreçleri ve çokkültürcü yönelişler: Toprak hakları, özerklik, çok-dilli eğitim
7. Yerli hareketlerinde yeni yönelişler: Neoliberalizm, yerlilik, hareketin kıtasallaşması
8. Yerli kadınların konumu ve mücadeleleri
9. Bir "yerli" devleti: Bolivya Anayasası.

İlişkin Yayınlar

Van Cott, Donna Lee (ed.) (1995). *Indigenous Peoples And Democracy in Latin America*, St. Martin's Press, New York, Inter-American Dialogue.

Gros, C. (2000) *Políticas de la Etnicidad: Identidad, Estado y Modernidad*, Instituto Colombiano de Antropología e Historia, Bogotá.

Hernández, S. S. (1994) *Lucha y resistencia indígena en el México colonial*, Centro de Investigaciones Humanísticas de Mesoamérica y el estado de Chiapas, Universidad Autónoma de México.

Hernández Castillo, R. A. (2001) *Histories and Stories from Chiapas. Border Identities in Southern Mexico*, University of Texas Press.

Las Casas, Bartolomeo. (2009). *Yerlilerin Gözyaşları. Yerlilerin Yok Edilişinin Kısa Tarihi*. Ankara: İmge Yayınları.

Le Bot, Yvon (1994). *Violence de la modernité en Amérique latine. Indianité, société et pouvoir*. Editions Karthala, Paris 1994.

Özbudun, S. (1999). *Mayaların Dönüşü*. İstanbul: Anahtar Kitaplar.

- (2006). *Latin Amerika Yerlileri*. İstanbul: Anahtar Kitaplar.

- (2006) “Latin Amerika’da Farklı Bir Mücadele Dinamiği: Yerliler”. *Almanak, 2005 Analizleri*, Kurt, S. (der.). İstanbul: Sosyal Araştırmalar Vakfı.

- (2010) “ ‘Eşitlik’ ile ‘Özgürlük’, ‘Sınıf’ ile ‘Kimlik’, ‘İktisat’ ile ‘Kültür’ Bağdaşabilir mi? Ya da Nasıl bir Anayasa (Bolivya Anayasası Örneği)”. *Antropoloji Gözüyle. Sınıf, Kültür, Kimlik Yazıları*. Ankara: Ütopya Yayınları.

Warren, Kay B. ve Jeane E. Jackson (eds.) (2002) *Indigenous Movements, Self-Representation and the State in Latin America* Austin: University of Texas Press.

Rodríguez, R. U. (2003), *Educación indígena y proyecto civilizatorio en Ecuador*, Universidad Andina Simon Bolivar, Abya Yala, Corporación Editora Nacional, Quito.